

Diarienummer: REV 2020-00121  
Handläggare: Martin Andersson  
E-post: martin.andersson@vgregion.se  
Revisionsenheten  
Västra Götalandsregionen  
2021-02-02

## Fördjupad granskning

# Klimat 2030 miljönämnden 2020

# Innehåll

Granskningens utgångspunkter .....	3
Bakgrund .....	3
Granskningens syfte och revisionsfrågor .....	4
Avgränsning .....	4
Revisionskriterier .....	4
Resultat av granskningen .....	5
Iakttagelser .....	5
Bedömning .....	7
Rekommendationer .....	9

# Granskningens utgångspunkter

## Bakgrund

Miljönämnden är Västra Götalandsregionens ledande politiska organ inom miljöområdet. Nämnden är systemägare och har ett strategiskt och samordnande ansvar för Västra Götalandsregionens interna miljöarbete samt ett ansvar för den långsiktiga strategiska miljöutvecklingen i Västra Götaland utifrån det regionala utvecklingsuppdraget. Nämnden ska verka i enlighet med de mål och den inriktning som regionfullmäktige och regionstyrelsen anger.

Av reglementet framgår att miljönämnden är det ledande politiska organet med ansvar för strategiska miljöfrågor ur ett regionövergripande systemperspektiv. Miljönämnden ska inom ramen för detta ansvar:

- medverka och bidra till målarbete och planering för en långsiktig miljömässig utveckling av Västra Götaland
- finansiera och på annat sätt bidra med utvecklingsstöd för att stödja en långsiktig miljömässig utveckling av Västra Götaland
- bevaka och initiera långsiktiga utvecklings- och inriktningsfrågor samt strategier inom nämndens ansvarsområde medverka i och bidra till strategisk planering för Västra Götaland inom ansvarsområdet verka för forskning och utveckling inom miljöområdet
- företräda Västra Götalandsregionen vid samverkan med internationella, nationella och regionala organisationer och myndigheter i miljöfrågor om frågorna inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.
- företräda Västra Götalandsregionen gentemot statliga myndigheter i miljöfrågor samt besluta om yttranden inom miljöområdet om frågorna inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt

Klimat2030-Västra Götalandsregionen ställer om, är den klimatstrategi där Västra Götalands klimatmål är fastställt. Målet är att Västra Götaland ska vara en fossiloberoende region till år 2030. Arbetet är sedan 2017 inne i en genomförandefas som ska resultera i nya satsningar och samverkansplattformar för ett effektivt regionalt klimatarbete. I regionfullmäktiges budget för 2020 konstateras att Agenda2030 skall utgöra ett viktigt perspektiv inom all verksamhet i regionen. Agenda2030 innehåller de globala målsättningarna om minskad fattigdom, bättre hälsa och en god miljö. I regionfullmäktiges budget skrivs att det är naturligt att Västra Götalandsregionen organiserar och strukturerar insatser inom såväl sjukvård som regional utveckling i förhållande till Agenda2030. Detta för att möta utmaningarna inom miljö- och klimatområdet, den ojämlika hälsan och lika möjligheter till livslångt lärande.

I regionfullmäktiges budget är ett fokusområde för 2020 att öka takten i ”Klimat 2030 Västra Götaland ställer om” med målet att Västra Götaland ska bli världsledande inom hållbar industri för att bland annat möta klimatutmaningen och minska koldioxidutsläppen. Vidare anges utmaningen i ett kraftfullt miljöarbete för en fossiloberoende region. Både Klimat2030 – Västra Götalandsregionen ställer om och Agenda 2030 är utgångspunkter för detta arbete. I regionfullmäktiges budget framhålls också att det inom regional utveckling skall råda en hög ambition inom klimat och omställning.

Sammantaget medför detta att miljönämnden har ett stort ansvar för planering och genomförande av Klimat2030 och då miljönämnden har en central roll i miljö- och klimatarbetet i Västra Götaland utgör detta en del i ansvarsprövningen av nämnden 2020.

I riskbedömningen inför 2020 års granskningar bedömde revisionen att det kan finnas risk för brister avseende miljönämndens arbete med Klimat2030 och därför beslutade revisorskollegiet att genomföra en fördjupad granskning av miljönämndens arbete med detta.

## Granskningens syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om regionfullmäktiges mål avseende Agenda2030 och Klimat2030 Västra Götalandsregionen ställer om hanterats i tillräcklig omfattning av miljönämnden.

Revisionsfråga:

- har miljönämndens arbete under 2020 medfört att miljö – och klimatmålen i regionfullmäktiges budget genomförts?

## Avgränsning

Projektet avgränsas till miljönämndens samlade insatser avseende Klimat2030 under verksamhetsåret 2020. Särskilt fokus läggs på arbetet med att klimatutsläppen från fossil energi i Västra Götaland ska minska.

## Revisionskriterier

Revisionskriterier har varit:

- Kommunallagen 6 kap 6 §. Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.
- Budget 2020 för Västra Götalandsregionen, fastställd av regionfullmäktige 2019-06-10--11
- Klimat2030 - Västra Götaland ställer om

## Ansvarig nämnd

Ansvarig nämnd är miljönämnden.

## Metod

Granskningen genomförs genom intervjuer med ansvariga tjänstepersoner på Västra Götalandsregionens miljöavdelning samt genom dokumentstudier avseende miljöarbetet 2020.

## Kontaktrevisor

Revisorskollegiets kontaktrevisor är Bo-Lennart Bäcklund

## Projektorganisation

Granskningsansvarig: Martin Andersson

Kvalitetsgranskare: Kari Aartojärvi

## Resultat av granskningen

### lakttagelser

Västra Götalandsregionen har genom miljönämnden tillsammans med länsstyrelsen inlett ett arbete för att nå de regionala klimatmålen i Sverige. Det regionala målet är att Västra Götaland 2030 skall bli en fossiloberoende region. Det innebär att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990-årsnivå till år 2030. Dessutom ska utsläppen av växthusgaser från västsvenskarnas konsumtion, oavsett var i världen de sker, minska med 30 procent jämfört med 2010. Med nuvarande takt minskar inte utsläppen av växthusgaser tillräckligt snabbt för att målen skall hinna nås till 2030 och regionfullmäktige har i 2020 års budget pekat ut att ”öka takten” i klimatarbetet är ett mål.

I 2020 års arbete har så kallade strategiska vägval varit utgångspunkt för länsstyrelsens och VGR:s arbete och innebär regionala prioriteringar som ska underlätta ett intensifierat omställningsarbete i Västra Götaland och visa på hur målet om en fossiloberoende region 2030 ska kunna nås. Detta mål definieras i Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om. Klimatstrategin är även ett prioriterat fokusområde i Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2020 (VG2020). Miljönämnden har VGR:s uppdrag att driva klimatarbetet framåt och under perioden 2019-2020 har cirka 15 miljoner kronor satsats på detta. Delregionala tillväxtmedel på en miljon per kommunalförbund finns för satsningar inom ramen för Klimat2030 och är en viktig grund för arbetet och framöver skall även en tjänst per kommunalförbund finansieras via miljönämnden.

Nämndens ordförande och miljökontorets chef ger löpande information om och hur arbetet med Klimat2030 framskrider till miljönämnden och kommunicerar frågeställningar och förslag från nämndens möten. En central kommunikatör är knuten till Klimat2030 och kommunicerar dessutom beslut som berör detta från miljönämnden. Det finns dessutom en extra kommunikatörsresurs som främst arbetar med sociala medier med utgångspunkt i miljönämndens förslag och beslut.

### ***Klimat2030***

Att utveckla ett mer koordinerat omställningsarbete är en del i processen med att ta fram strategiska vägval för ett gott liv i ett fossiloberoende Västra Götaland 2030. Processen har genomförts i samarbete mellan Länsstyrelsen i Västra Götalands län, som har ett regeringsuppdrag, och Västra Götalandsregionen som har ett uppdrag från regionfullmäktige. Arbetet har skett i nära samverkan med kommunalförbunden i regionen

och är direkt kopplat till att målet om en fossiloberoende region är en prioriterad fråga i Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2020.

Miljönämnden har arbetat fram och berett underlag för ett politiskt ramverk som består av 4 arbetssätt och 4 fokusområden som utgör utgångspunkter i det fortsatta arbetet. Miljönämnden tar löpande strategiska beslut för att processen Klimat2030 skall drivas vidare men flera verksamheter är med i Klimat2030 på olika nivåer och genom olika projektsatsningar. Under 2019 tog miljönämnden flera 2 åriga strategiska beslut vilket innebar att dessa också omfattade 2020 vilket medfört att färre beslut fattats under 2020.

### ***Fokusområden***

Omställningen omfattar alla delar av samhället och fokus är på områden där insatserna kan få störst effekt. Därför har beslut tagits om att prioritera tolv satsningar inom fyra fokusområden. Det handlar om satsningar där det finns en tydlig regional rådighet och där god klimatnytta kan förväntas. Fokusområdena är: Hållbara transporter, klimatsmart och hälsosam mat, förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster och sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler.

### ***Koldioxidbudget***

En av miljönämndens satsningar under 2020 har varit att ta fram en koldioxidbudget tillsammans med forskare från Uppsala universitet. Utgångspunkt för detta arbete har varit - hur mycket koldioxid kan Västra Götaland släppa ut för att ändå följa miljömål- och parisavtalet. Koldioxidbudgeten kommer upp för beslut hos regionstyrelsen under våren 2021.

Klimatfrågan har länge haft hög prioritet i Västra Götaland och sedan 2009 finns ett gemensamt klimatmål, att vara en fossiloberoende region år 2030. Detta mål finns definierat i Klimat2030 - Västra Götaland ställer om. Denna klimatstrategi har nu över 70 aktörer undertecknat, däribland kommunerna i Västra Götaland, företag och organisationer. Även i strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland behandlas klimatfrågan. Målet om en fossiloberoende region är även en prioriterad fråga i flera av kommunalförbundens genomförandeplaner som är kopplade till VG2020. För att nå målet om ett fossiloberoende Västra Götaland pågår nu arbete inom regionen, i städer och kommuner, bland företag och frivilligorganisationer samt inom universitet och högskolor.

### ***Kommunernas klimatlöften***

En enkät har skickats ut till samtliga aktörer som undertecknat klimatstrategin och av denna framgick att främst kommunerna efterfrågade mer stöd i sitt klimatarbete. Det medförde en riktad insats mot kommunerna som mynnade ut i satsningen "Kommunernas klimatlöften". Det blev den andra stora satsningen i Klimat2030 under 2020 för miljönämnden. I satsningen Kommunernas klimatlöften ingår nu alla kommuner utom en i västra Götaland. En uppföljningsrapport för det sammantagna arbetet i Klimat2030 kommer troligen att sammanställas och offentliggöras under våren 2021.

Klimatstrategin är en viktig grund för det gemensamma klimatarbetet i regionen. Genom undertecknandet åtar sig aktörerna att arbeta för att minska sin organisations klimatpåverkan och bidra till målet om en fossiloberoende region. Satsningen på

kommunernas klimatlöften grundas på 20 konkreta klimatåtgärder som kan genomföras under ett år och som beräknas ge stor klimatnytta. Samordnarna inom Klimat 2030 har haft en viktig roll i utformandet av de olika klimatlöften som i stort följer de fyra fokusområdena. Satsningen har förankrats av miljönämnden med stöd av bland annat Beredningen för hållbar utveckling och kommunalförbundens direktorer. Vid lanseringen i december hade 48 kommuner antagit klimatlöften. Sammantaget har kommunerna antagit 326 nya klimatlöften som när de genomförts beräknas minska växthusgasutsläppen med 40 000 ton koldioxidekvivalenter per år vilket motsvarar 0,36 procent av länets totala utsläpp (inklusive industrin). I snitt antar kommunerna 7 nya klimatlöften var.

Uppföljningar av klimatstrategin visar att kommunerna i regionen sammantaget bedriver ett omfattande arbete med bland annat energieffektivisering och utfasning av olja för uppvärmning av fastigheter. Många kommuner arbetar även för att öka andelen vegetarisk mat samt genomför olika aktiviteter som minskar klimatpåverkan tillsammans med kommuninvånarna.

### ***Klimatrådet***

Miljönämndens uppdrag i Klimat2030 kan beskrivas som navet och en katalysator i ett större hjul. Miljönämndens roll är att ta strategiska beslut och stödja andra aktörer som hanterar mycket av det praktiska arbetet. Några av de större uppdragen som miljönämnden arbetat- och arbetar med är att bilda organisationen som driver arbetet vidare-, bereda möten-, sammanställa underlag och skriva artiklar. Det finns flera aktörer inom VGR som genom olika projektsatsningar aktivt deltar med att driva miljöprojekt framåt. En viktig del i detta arbetet är det klimatråd som bildats.

I Klimatråd Västra Götaland samlas ledare från näringsliv, offentlig förvaltning, akademi och intresseorganisationer. Syftet är att rådet ska utgöra en samlande kraft och en stark gemensam röst som för upp avgörande frågor på regional, nationell och internationell nivå.

Klimatrådet har framför allt tre roller:

- Att vara föregångare och ansvarstagande
- Att mobilisera och entusiasmera
- Att röja hinder och påverka

## **Bedömning**

Kraftsamlingen Klimat2030 har präglat miljönämndens arbete under 2020 och av granskade dokument och genomförda intervjuer framgår också att miljönämnden varit aktiva och medverkat till att satsningarna har avancerat. I slutet av juni kom de senaste siffrorna som visar utsläppen av växthusgaser i Västra Götaland för 2018. Utsläppen mellan 2017 och 2018 ökade något, en procents ökning vilket motsvarar 96 000 ton växthusgaser. Den sektor som framför allt ökat är industrins utsläpp som ökat med knappt 200 000 ton. I vissa sektorer har utsläppen gått ner, som inom transportsektorn. Tidigare trend har varit en marginell minskning de senaste fem åren. Sedan 1990 har de totala utsläppen i Västra Götaland minskat med 14 procent.

Den information om arbetet som delges miljönämnden i samband med möten och nämndens möjlighet att föra tillbaka synpunkter och förslag samt det sätt som kommunikatörerna arbetar på bidrar till bedömningen om ett transparent arbete med en fungerande kommunikation.

Under granskningen har det inte funnits statistik tillgänglig som avsett 2020 så ingen bedömning görs av hur framgångsrikt arbetet varit avseende minskning av växthusgaser. I granskningen har vi inte heller funnit att Klimat2030 tagit fram delavstämningssmål för arbetet fram till 2030 vilket har försvårat bedömningen av om 2020 års insatser varit lyckade. Fram till 2030 är det sammantagna målet för Västra Götaland en minskning med 80 procent jämfört med 1990, dvs från 12,1 miljoner ton ner till 2,4 miljoner ton. Totalutsläppet år 2018 var 10,4 miljoner ton vilket innebär att minskningstakten för de resterande 11 åren (2019-2030) behöver vara drygt 0,7 miljoner ton per år

Under 2020 har miljönämnden beviljat medel till flera projekt med anknytning till Klimat 2030 vilket också påverkar den sammantagna bedömningen om hur uppdraget har genomförts.

För tre områden som har omfattats av denna granskning, framtagandet av en koldioxidbudget (inte beslutad än), kommunernas klimatlöften och Klimatrådet har miljönämnden haft en aktiv roll och bidragit med insatser för att driva på utvecklingen under 2020.

Miljömålen i Klimat2030 är ambitiösa. Revisionsenhetens bedömning är att det utifrån nuvarande planer kan få svårt att uppnå uppsatta miljömål beträffande minskning av växthusgaser.

<b>Revisionskriterier</b>	<b>Bedömning</b>
Kommunallagen 6 kap 6 §. Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.	Ja, miljönämnden har genomfört uppdraget avseende Klimat2030 under 2020. Kommunikationen till och från nämnden har följt fastställda rutiner. Flera kontrollmoment avseende Klimat2030 finns i miljönämndens interna kontrollplan för 2020.
Budget 2020 för Västra Götalandsregionen, fastställd av regionfullmäktige 2019-06-10--11	Ja, miljönämnden har agerat i enlighet med sitt systemägaruppdrag i reglementet som det ledande politiska organet med ansvar för strategiska miljöfrågor ur ett regionövergripande systemperspektiv avseende regionfullmäktiges mål om att ”öka takten i ” Klimat2030.
Klimat2030 - Västra Götaland ställer om	Ja, både i det direkta arbetet med att utveckla arbetet inom Klimat2030 och i separata

	projektbeslut har miljönämnden bidragit till att klimatarbetet har genomförts enligt plan.
--	--

Revisionsfråga:	Svar:
- har miljönämndens arbete under 2020 medfört att miljö – och klimatmålen i regionfullmäktiges budget genomförts?	Ja, miljönämnden har aktivt bidragit till att satsningarna inom ramen för Klimat2030 har utvecklats. I denna granskning har det främst avsett framtagandet av en koldioxidbudget, kommunernas klimatlöften och Klimatrådet. Det har inte funnits tillgängliga uppgifter om utsläpp av växthusgaser under 2020 så bedömning av detta har inte ingått i granskningen. Minskning av utsläpp av växthusgaser är ett av Klimat2030 viktigaste mål.

## Rekommendationer

Miljönämnden rekommenderas att verka för att delmål och avstämningstidpunkter (milstolpar) för arbetet med Klimat2030 införs så att tydliga och mätbara utfall kan värderas gentemot uppsatta budgetmål. Detta bedöms ge ett bra stöd både för miljönämndens arbete såväl som för annan uppföljning och bedömning av hur väl olika satsningar inom Klimat2030 lyckats.